

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การจัดรายการโทรทัศน์นำลักษณะเชิงธุรกิจเริ่มต้นขึ้นในเวลาเดียวกับที่มีการจัดรายการละครโทรทัศน์ขึ้นในสังคมไทยตั้งแต่ทศวรรษที่ 2490 เป็นต้นมา โดยอาจกล่าวอย่างกว้างๆ ว่า เมื่อมีรายการละครโทรทัศน์ขึ้น ผู้จัดรายการก็ดำเนินการผลิตโดยเข้าไปเกี่ยวข้องกับเงินทุนและผลกำไร ผู้จัดรายการจำเป็นต้องอาศัยเงินทุนเหล่านั้นจากผู้อุปถัมภ์รายการ

ธุรกิจละครโทรทัศน์แม้จะอิงอาศัยผู้อุปถัมภ์รายการก็ตามแต่ผู้อุปถัมภ์รายการก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ธุรกิจละครโทรทัศน์ในระยะแรกไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างราบรื่นทั้งนี้เพราะผู้อุปถัมภ์รายการไม่ให้การสนับสนุนทางการเงินเมื่อพบว่าละครโทรทัศน์มีทิศทางไปในแนวเดิมและขาดแนวเรื่องใหม่ๆ

ละครโทรทัศน์ได้รับการพัฒนาปรับปรุงอีกครั้งเมื่อเทพโทรทัศน์ถูกนำมาใช้ในการบันทึกเทปในปี พ.ศ.2519 ตลอดจนมาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากต่างประเทศในปีพ.ศ.2524 เป็นหลักดันให้ผู้ประกอบการธุรกิจเห็นช่องทางดำเนินการดำเนินธุรกิจประเภทนี้ ต่างเร่งผลิตผลงานละครโทรทัศน์จนมีปริมาณการผลิตสูงขึ้น อันเป็นปรากฏการณ์ของสถานีโทรทัศน์ทุกช่องโดยพบว่าในสภาพการณ์ปัจจุบันลักษณะการดำเนินการผลิตละครโทรทัศน์มีลักษณะแตกต่างกันได้แก่ 1) ฝ่ายผลิตรายการของสถานีเป็นผู้ผลิตและดำเนินการเองทั้งหมด ได้แก่ การผลิตละครโทรทัศน์บางเรื่องของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 2) ฝ่ายผลิตรายการของสถานีผลิตโดยว่าจ้างนักจัดรายการละคร ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ว่าจ้างผู้จัดละครภายนอก 3) สถานีเป็นผู้ว่าจ้างผู้จัดรายการภายนอกเป็นผู้ผลิตและดำเนินการเองทั้งหมด ได้แก่ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ว่าจ้างบริษัทผู้จัดรายการเป็นผู้ผลิต 4) สถานีให้เข้าเวลาสำหรับจัดรายการละครนั้น ผู้จัดรายการภายนอกเป็นผู้ผลิตและดำเนินการเองทั้งหมด

ผู้จัดรายการของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เริ่มต้นขึ้นจากหลักการและเหตุผลของสถานีโทรทัศน์ซึ่งต้องการลดความเสี่ยงและผลกระทบด้านการผลิตให้กับบริษัทธุรกิจ โดยในปี พ.ศ.2519 บริษัท พี.เค.โปรดักชั่น โดยคุณภัทราวดี ศรีไตรรัตน์ได้ก่อตั้งขึ้นในลักษณะบริษัทธุรกิจเข้ารับหลักการของสถานี ซึ่งกำหนดหลักการให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถอำนวยความสะดวกจนสำเร็จจุดประสงค์ได้ ต้องมีอัตราแรงงานบุคลากร มีทุนสำรองหมุนเวียน 3,000,000 - 5,000,000 บาท และมีทรัพยากรอื่นได้แก่อุปกรณ์ประกอบการผลิต เป็นต้น ผลการผลิตละครโทรทัศน์นั้นได้แก่ละครเรื่อง "ไฟฟ้าย" ส่งผลให้รูปแบบการผลิตละครของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 หันไปพึ่งพิงผู้จัดละครโทรทัศน์นับแต่เวลานั้น โดยที่ผู้ประกอบการธุรกิจรายอื่นก็ได้หันเหตัวเองเข้าสู่ธุรกิจนี้บ้างเช่นกัน

บริษัทผู้ประกอบการธุรกิจที่หลากหลายมากมายที่หันเหตัวเองเข้าสู่ธุรกิจประเภทนี้มีปัจจัยเกื้อหนุนหลายประการโดยสรุปได้ดังนี้

- นโยบายการจ้างผู้จัดละคร เป็นผู้ผลิตในนามของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เพื่อรับดำเนินการด้านธุรกิจประสานงานการผลิตละคร
- ความนิยมของผู้รับชมต่อรูปแบบรายการประเภทละครโทรทัศน์ เป็นความสัมพันธ์โดยตรงต่อการผลิตผลงานละครโทรทัศน์ที่เพิ่มปริมาณการผลิตสูงขึ้น อันเป็นช่องทางสำคัญต่อการประกอบธุรกิจ
- โครงการผู้นำละครโทรทัศน์ยุคใหม่ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ก่อให้เกิดแนวความคิดที่จะ "ระดม" ผู้มีความรู้ความสามารถในการอำนวยความสะดวกเข้ามาสืบสานโครงการ
- การขาดความพร้อมด้านทีมงานและบุคลากร ในการสร้างสรรค์องค์ประกอบละครโทรทัศน์ อาทิ ผู้กำกับการแสดง ผู้เขียนบท ธุรกิจประสานงาน เป็นต้น ทำให้สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ผลักภาระหน้าที่แก่บริษัทผู้จัดละครโทรทัศน์รับดำเนินการ

- แรงจูงใจในผลประโยชน์จากการประกอบธุรกิจ เป็นตัวผลักดันให้ผู้ประกอบการให้ความสนใจต่อธุรกิจประเภทนี้

- สภาพความขบเซาะในธุรกิจภาพยนตร์ไทย ผลักดันให้ผู้ผลิตภาพยนตร์ไทย หันเหสู่ธุรกิจการผลิตละครโทรทัศน์

- นอกจากนี้ ผลสืบเนื่องจากการขยายตัวของธุรกิจโฆษณา ทำให้อัตราค่าโฆษณาของสื่อประเภททีวีเพิ่มสูงขึ้น ก่อให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินธุรกิจการผลิตละครโทรทัศน์ของผู้ประกอบการ

จากการศึกษาพบว่าสภาพการณ์ปัจจุบัน (ปีพ.ศ.2535) ผู้ประกอบการธุรกิจการผลิตละครโทรทัศน์ ดำเนินการผลิตโดยการจัดตั้งเป็นบริษัทผู้จัดละครโทรทัศน์ ตามลักษณะบริษัททางการค้า มีรูปแบบแตกต่างกันใน 3 ลักษณะคือ

1. บริษัทดำเนินการผลิตและดำเนินการด้านธุรกิจประสานงานเอง
2. บริษัทดำเนินการผลิตเฉพาะด้านธุรกิจประสานงาน
3. กลุ่มผู้จัดละครอิสระซึ่งรับจ้างดำเนินการผลิตจากสถานี

อย่างไรก็ตาม รูปแบบการดำเนินการธุรกิจละครโทรทัศน์ของบริษัทผู้จัดละครจะมีความสัมพันธ์กับสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ตามโครงสร้างองค์กรซึ่งประกอบด้วย

ผู้ประกอบการธุรกิจ หรือผู้จัดละครโทรทัศน์ เป็นผู้ดำเนินการผลิตและจัดการธุรกิจประสานงานให้กับสถานี และยังเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการทุกขั้นตอนด้วยตัวเอง นอกจากนี้ผู้ประกอบการธุรกิจยังมีความสามารถในด้านการกำกับกำกับการแสดง และเขียนบท

ธุรกิจและประสานงาน เป็นผู้รับภาระหน้าที่ติดตามและควบคุมการเตรียมงานให้มีความพร้อมต่อการผลิตอย่างลงตัวที่สุด อันได้แก่การควบคุมคิวนักแสดง ควบคุมเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย ตลอดจนอุปกรณ์ประกอบฉาก

จากการศึกษาลักษณะโครงสร้างพบว่า นโยบายการสร้างสรรค์ผลงานละครอันเป็นเป้าหมายและการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานละคร ในด้านแนวเรื่อง บทประพันธ์ โดยกำหนดให้เป็นเรื่องที่คนนิยมและให้ความสนใจมากที่สุด เป็นเรื่องที่อยู่ในความต้องการของกลุ่มผู้ชมเป้าหมาย ได้แก่ เรื่องประเภทมีสาระ แต่ไม่ใช่เรื่องหนักๆ ตลอดจนเป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดแง่คิด คติธรรมที่ดี และอยู่ในขนาดที่พอดีไม่ยาวหรือสั้นจนเกินไป ในด้านนโยบายด้านการคัดเลือกผู้แสดงหลักนั้นกำหนดให้ผู้แสดงหลักต้องมีความเหมาะสมกับบท ตลอดจนได้รับความนิยมและไม่มีปัญหาด้านคิวหรือค่าจ้างนักแสดง อย่างไรก็ตาม แม้นโยบายสถานีจะกำหนดในแง่การคัดเลือกผู้แสดง แต่บางโอกาส ความไม่เห็นชอบร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานีกับ ผู้จัดการรายการละครโทรทัศน์ได้ส่งผลให้ผลงานที่ปรากฏออกอากาศ เกิดปัญหาความซ้ำซากวนเวียนอันเนื่องจากการคัดเลือกเฉพาะดารานักแสดงในสังกัดสถานีโทรทัศน์อยู่บ่อยครั้ง

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินธุรกิจละครโทรทัศน์นั้นในด้านแนวความคิดและกิจกรรมทางการตลาดเข้ามาเสริมการประกอบการของโครงสร้างองค์กร โดยใช้นโยบายด้านส่วนผสมทางการตลาดเป็นแนวทางในการตัดสินใจ เพื่อให้ผลงานบรรลุตามนโยบายและเป้าหมายที่วางไว้ ได้แก่

- การตัดสินใจด้านผลิตภัณฑ์ อันได้แก่ การตัดสินใจในการคัดเลือกเนื้อเรื่อง บทประพันธ์ ผู้แสดงหลัก เปรียบได้กับการตัดสินใจในสินค้าที่จะจำหน่ายแจกไปยังผู้บริโภค ว่า มีคุณสมบัติอย่างไร

- การตัดสินใจด้านอัตราค่าโฆษณา ซึ่งพบว่า อัตราค่าโฆษณาในช่วงเวลาละคร เป็นอัตราสูงสุดของค่าโฆษณาทุกประเภทรายการของสถานี ดังนั้น การตัดสินใจด้านนี้ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 "จึงใช้กลยุทธ์ชื่อ 1 แคม 1" เพื่อให้อัตราคนดูเฉลี่ยกับอัตราค่าโฆษณา เป็นสัดส่วนซึ่งผู้อุปถัมภ์ทางการเงินยอมรับ

- การตัดสินใจด้านเวลาการออกอากาศ ซึ่งได้แก่ เวลาการนำเสนอละครโทรทัศน์ออกอากาศ โดยการนำกลยุทธ์การเพิ่มเวลาออกอากาศ เพื่อสร้างโอกาสการรับชมของผู้ชมละคร อันจะเป็นส่วนสำคัญเพิ่มอัตราคนดู

- การตัดสินใจด้านการส่งเสริมรายการ โดยการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ละครโทรทัศน์ให้ผู้รับชมรับรู้ และกระตุ้นเตือนให้ติดตามรับชม ซึ่งการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ดังกล่าว ได้เลือกใช้สื่อโทรทัศน์อันเป็นช่องทางของสถานีเอง และการส่งข่าวผ่านหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ประเภทบันเทิงสนับสนุน

การดำเนินธุรกิจการผลิตละครโทรทัศน์นั้น มีความสัมพันธ์กับปัจจัยแวดล้อมภายนอกตามแนวทางการดำเนินธุรกิจ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมภายนอกได้มีส่วนและส่งผลกระทบต่อระดับหนึ่งต่อการดำเนินธุรกิจ อันได้แก่

- สภาพการแข่งขันรายการประเภทละครโทรทัศน์ หรือประเภทอื่นในช่วงเวลาเดียวกันจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ

- สถาบันการเงินและผู้อุปถัมภ์ทางการเงิน ได้ส่งผลให้ระบบการดำเนินธุรกิจละครโทรทัศน์ เป็นการผลิตผลงานให้สอดคล้องกับการยอมรับของผู้อุปถัมภ์ทางการเงิน

- การลดบทบาทของคณะกรรมการบริหารงานวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ทำให้ลดความเสี่ยง และโอกาสสูญเสียค่าใช้จ่ายการผลิตน้อยลง

- ปัจจัยด้านผู้ชมละครโทรทัศน์ ก่อให้เกิดทิศทางและความอยู่รอดของธุรกิจที่ผู้ประกอบการ

การดำเนินการผลิตละครโทรทัศน์โดยการศึกษาในเชิงธุรกิจจะพบว่า ผลจากการดำเนินงานดังกล่าวได้ส่งผลให้ ผู้ประกอบการผลิตละครโทรทัศน์อันเป็นองค์ประกอบภายในโครงสร้างองค์กรดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานในเชิงศิลปะซึ่งมุ่งหวังผลด้านกำไรจากการลงทุน

อันจะเป็นส่วนหล่อเลี้ยงให้บริษัทผู้จัดละครโทรทัศน์สามารถประกอบการอยู่ได้ขณะเดียวกันสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อันเป็นองค์กรใหญ่ จะดำเนินงานขายเวลาการโฆษณา และการส่งเสริมการขาย เพื่อผลักดันให้ผลงานเป็นที่ชื่นชอบ และได้รับความพึงพอใจจากผู้บริโภคให้สูงสุด และท้ายสุดก็จะได้รับความนิยมและอัตราค่าโฆษณาที่สูงขึ้นตาม

ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้น ทำให้การดำเนินงานผลิตละครโทรทัศน์ของสถานี มีแนวโน้มเอาใจตลาด งานเชิงธุรกิจศิลป์ มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันยังพบว่า ด้วยเหตุที่มีผู้ประกอบการธุรกิจด้านนี้เพิ่มสูงขึ้น และมารายทำให้ผลงานการผลิตมีจำนวนมาก ทำให้ต่างแข่งขันเพื่อมุ่งสู่ความนิยมของตลาดในแนวทาง และทิศทางเดียวกัน จึงเป็นไปได้ว่า แนวเรื่องที่หลากหลายตามเจตนาารมณ์เบื้องต้นของสถานี อาจถูกปรับเปลี่ยนไป

ในฐานะที่ละครโทรทัศน์เป็นรูปแบบความบันเทิงภายในบ้านซึ่ง ผู้จัดรายการ สถานีโทรทัศน์ และผู้อุปถัมภ์รายการรวมไปถึงกลุ่มบุคคลต่างๆ ได้เข้ามามีบทบาทสร้างสรรค์ความบันเทิงรูปแบบนี้สนองตอบความต้องการของผู้รับชม ละครโทรทัศน์มิใช่เพียงรูปแบบความบันเทิงที่ผู้ชมจะเพียงรับชมเท่านั้น หากแต่เป็นเสมือนตัวแทนจัดเกลาทางสังคมที่สะท้อนบทบาทค่านิยม ตลอดจนแบบอย่างทางสังคมแก่ผู้ชมละครซึ่งอาจเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ได้ โดยเหตุนี้ ผู้ส่งสาร อันได้แก่ผู้จัดละคร สถานีโทรทัศน์ รวมถึงผู้อุปถัมภ์รายการหรือสถาบันทางการเงินจะกำหนดทิศทางละครโทรทัศน์เป็นไปในแนวทางใดนั้น งานการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า หากเราต้องการใช้ละครโทรทัศน์ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมอย่างแท้จริง ผู้ส่งสารควรคำนึงถึงในการดำเนินธุรกิจละครโทรทัศน์ว่า ความหลากหลายในผลงานอาจถูกบั่นทอนลง หากผลงานนั้น "เอาใจตลาด" ตามลักษณะการประกอบธุรกิจมากขึ้น ผู้ส่งสารจึงควรพิจารณา 2 แนวทาง อันได้แก่ การทำรายการที่ผู้รับชมนิยมมาออกอากาศ หรือ การทำรายการเพื่อสร้างความนิยมให้เกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้จะช่วงพัฒนาละครโทรทัศน์ให้เป็นตัวแทนชีวิตแห่งสังคมไทยต่อไป